

Motion till riksdagen

1989/90:K504

av Gunnar Björk m.fl. (c)

Den offentliga sektorn

Inledning

Förnya offentliga sektorn

Den offentliga sektorn har sin grund i den demokratiska processen. Det är givetvis inget självändamål att organisera samhällets verksamhet i offentlig regi istället för i någon annan samverkansform. Det är istället målen, behoven och olika samverkansformers konkurrensförmåga härvidlag som måste vara styrande för den offentliga sektorns storlek och ansvarsområden. Det svenska folket har via sina valda ombud givit uttryck för sin uppfattning om detta.

Vikten av en väl fungerande offentlig sektor kan svårligen överskattas. Sektorn har att tillgodose en rad för samhället fundamentala verksamheter och funktioner. Flera av dessa är i själva verket sådana att de är en del av det vi menar med ett demokratiskt rättssamhälle. Det gäller t.ex. förekomsten av demokratiska institutioner, förvaltning, rättsväsende och försvar. Dessa funktioner tillgodoses i ett demokratiskt rättssamhälle inom det offentligas ram.

Investeringar i infrastruktur såsom vägar, järnvägar, telekommunikationsnät, energiförsörjning etc. kommer hela samhället till del. Ett huvudsakligen gemensamt ansvarstagande via skattefinansiering för detta är därför grundläggande och naturligt.

Även andra uppgifter och behov såsom vård, omsorg och utbildning är sådant som vi har valt att ge det offentliga huvudansvaret för. En av utgångspunkterna har varit ambitionen att förse medborgarna med samma nivå på tjänster oavsett deras ekonomiska och sociala bakgrund eller var de bor.

Vissa funktioner som vi räknar som tillhörande ett gott samhälle klarar inte de ekonomiska kraven på en fri marknad utan behöver samhällets stöd. Det gäller t.ex. bevarande av vårt kulturarv och historia, nationalparkerna, kulturlivet och de ideella föreningarna.

Den offentliga sektorn träder också in och tillhandahåller en ekonomisk trygghet vid t.ex. sjukdom och arbetslöshet, liksom vårt behov av omsorg när vi blir äldre.

Den gemensamma finansieringen via skatterna är en förutsättning för den offentliga sektorn. Transfereringssystemet tillsammans med ett inkomst- och

för mögenhetsutjämnande skattesystem syftar till att minska de sociala och ekonomiska klyftorna i samhället.

Den offentliga sektorn har också kommit att stå för mycket av allmän service och varuproduktion i form av egenregiverksamhet inom stat, kommun och landsting.

Den offentliga sektorn av i dag kan således sägas utgöra ett samlingsnamn för ett mycket stort antal verksamheter, uppgifter och behov inom ramen för skilda verksamhetsformer med olika grader av offentlig reglering och finansiering samt utsatta för större eller mindre konkurrens. Den offentliga sektorn griper idag in på snart sagt alla områden.

Den offentliga sektorns omfattning avspeglar sig i de offentliga utgifternas storlek. Dessa uppgår idag till cirka 60 % av den totala bruttonationalprodukten (BNP), dvs. värdet av alla varor och tjänster som produceras i landet under ett år.

Går vi ännu längre tillbaka, till början av 1900-talet, låg den offentliga utgiftsandelen på ca 10–15 % av BNP. En mer markant och stadig utbyggnad av sektorn tog emellertid inte fart förrän efter krigsslutet. Först bland de större reformerna var barnbidragets tillkomst 1947.

Under 50- och 60-talen byggdes sedan socialförsäkringssystemet på med en rad reformer varav allmän tjänstepension (ATP), som beslutades 1959, är den största. Dessa årtionden utgör den offentliga sektorns egentliga utbyggnadsskede i Sverige.

70-talet innebar att den offentliga utgiftsandelen fortsatte att stiga kraftigt. Till följd av en djup och långvarig internationell lågkonjunktur krävdes stora insatser för att mildra de sociala effekterna av industriell struktumvandling och företagsnedläggelser.

I början av 80-talet stabiliserades utgiftsandelen. Efter regeringsskiftet 1982 har den offentliga utgiftsandelen sakta sjunkit. Detta har dock främst åstadkommit med hjälp av stora besparingar och otillräckliga återinvesteringar. Stora personalminskningar inom försvarsmakten är exempel på detta. Utgiftsandelen tycks nu ha planat ut på en nivå runt 60 % av BNP.

De offentliga inkomsterna, framför allt skatter och social försäkringsavgifter, har som andel av BNP i stort sett utvecklats i takt med utgifterna. 1980 var skattekvoten 49,4 %. För 1990 räknar regeringen i årets finansplan med en skattekvot på 57,3 %.

Enligt centerpartiets uppfattning har Sverige nått skattetaket. Skatterna har nått en nivå där en ytterligare höjning inte skulle ge något ytterligare bidrag till de syften för vilka vi tar in dem, t.ex. för en jämnare inkomst- och förmögenhetsfördelning. Skatterna har också en rad negativa effekter på samhällsekonomin i form av snedvridning av produktions- och konsumtionsval, effekter på arbets utbudet, kostnadsuppdrivande effekter i samband med lönebildningen och omfattande skatteundandragande aktiviteter.

Den totala skattekvoten måste därför sänkas och de offentliga utgifterna minskas i motsvarande grad. Denna utveckling måste ske successivt och utan att sänka ambitionerna för fördelningspolitiken och den sociala välfärden. Sänkningen av skattekvoten måste också ske med beaktande av den samhällsekonomiska balansen.

Mot. 1989/90
K504

Under 80-talet har den offentliga sektorn kommit att debatteras allt intensivare. Sektorns måloppfyllelse såväl vad avser kvantitet som kvalitet har ibland ifrågasatts. Detsamma gäller sektorns effektivitet och produktivitet. Den offentliga utgiftsandelen har ifrågasatts inte minst mot bakgrund av den höga totala skattekvoten. Det har talats mycket om "den offentliga sektorns kris". Man har dock i det sammanhanget mycket lite berört de positiva sidor som en väl utbyggd offentlig sektor har, bl.a. i form av regional utjämning.

Denna debatt är en internationell företeelse och alltså inget unikt för Sverige. De flesta i-länder har genomfört skattereformer och fört en debatt kring den offentliga sektorn under 80-talet. Det faktum att vårt land har relativt sett den största offentliga sektorn bland de västliga industriländerna till folkmängden gör denna debatt nödvändig och motiverad.

Det råder nu bred politisk enighet om att mer resurser totalt sett till den offentliga sektorn inte löser några problem. Nya uppgifter och behov som skall lösas inom den offentliga sektorns ram bör istället klaras genom omprovningar och en kraftfull satsning på effektivitets- och produktivitetshöjande åtgärder. Investeringar i infrastrukturen kan ofta finansieras på kapitalmarknaden istället för via statsbudgeten.

Den offentliga sektorn är inte homogen och generell men är till största delen tjänsteproducerande. Personalen är dess viktigaste resurs. De anställda gör uppoffrande och solidariska samhällsinsatser, många gånger under svåra situationer eller otillfredsställande arbetsförhållanden. Exempel på detta är polisen som dagligen utsätts för hot eller anställda inom äldreomsorgen som tar hand om de gamla trots låg lön och personalbrist som leder till att de ofta känner att de inte "räcker till".

Inom många delar av den offentliga sektorn finns också en stark optimism och stor förändringsvilja. Det är viktigt att ta vara på detta i förändringsarbetet av sektorn.

Problemen med att uppnå konkreta resultat i förnyelsearbetet består i att stora delar av den offentliga sektorn inte förmår producera det medborgarna efterfrågar i en tillfredsställande omfattning och takt. Det uppstår därför bristsituationer med långa köer och lång tidsutdräkt innan behoven tillgodoses. Det gäller t.ex. polisens utredningsverksamhet, vissa delar av vården och inom barnomsorgen.

Även om välfärdspolitiken minskat de ekonomiska och sociala klyftorna i samhället sett över en längre tidsperiod, finns fortfarande betydande orättvisor kvar i samhället. Livschanser och livskvalitet skiftar kraftigt mellan människor. Klyftorna har ökat under 80-talet. Den offentliga sektorn, vars mål bland annat är att minska dessa skillnader, fördelar i hög utsträckning resurserna ojämnt. Detta gäller såväl geografiskt som mellan individer och befolkningsgrupper.

Flera områden inom den offentliga sektorns ansvar har försumrats och tillåtits förfalla. Det gäller t.ex. otillräckligt underhåll och investeringar i skolan. Det gäller också delar av vården. Detta påverkar såväl kvantitet som kvalitet negativt.

Man bör dock betona de svårigheter som finns i detta sammanhang att

beräkna effektiviteten, t.ex. inom vården eller utbildningsväsendet. Det är därför svårt att entydigt ställa upp på den kritik som menar att låg produktivitet och effektivitet är vanligt förekommande inom den offentliga sektorn.

Aktuella opinionsundersökningar visar att allmänhetens förtroende för den offentliga sektorn har minskat under 80-talet. Denna förtroendekris kan i stor utsträckning vara betingad av just de kvantitets- och kvalitetsbrister som vi redovisat i det föregående.

Människor ifrågasätter varför gamla som betalat skatt under hela livet inte kan få en operation genomförd inom rimlig tid. Människor ifrågasätter varför det i många fall går betydligt fortare att få komma till en privat läkare (förutsatt att man har råd att betala). Människor ifrågasätter varför kunskap som sägs vara framtidens konkurrensmedel prioriteras så lågt att skolbyggnaderna tillåts förfalla. Dessa frågor ställs med rätta.

Ibland händer det att allmänheten upplever att den offentliga sektorn ger dålig service. Man menar att den offentliga sektorn

- är för anonym för den enskilde
- ger otillräckliga påverkansmöjligheter för medborgarna
- är byråkratisk i sitt arbetssätt
- är förmyndaraktig, överbeskyddande och påträngande
- har öppettider som inte stämmer för heltidsarbetande.

Denna kritik är ibland berättigad, den kan dock inte generaliseras. T.ex. så står kraven på tillgänglighet ofta i kontrast mot behovet av att tjänstemän i lugn och ro får behandla ärenden med allmänhetens bästa för ögonen.

Ett annat problemområde är personalsituationen. Personalomsättningen är mycket hög inom stora delar av den offentliga sektorn. Detta försvårar givetvis möjligheterna att göra ett bra arbete.

Den offentliga sektorns inre liv präglas emellertid ofta också av brister i instruktions- och regelverk samt arbets, organisations- och styrformer. De offentliganställda känner sig ofta låsta och utlämnade åt ett föråldrat system. Inflytandet för personalen är ofta otillräckligt, personalen upplever ofta att de arbetar mot otydliga mål och har ett otydligt ansvar.

Parallellt med det läge som den offentliga sektorn befinner sig i pågår ute i samhället vad som skulle kunna kallas en entreprenörs- och självtillitsvåg. Människor i gemen blir allt högre utbildade och allt mer initiativrika. Människor efterfrågar valfrihet och skräddarsydda lösningar. Den decentraliseringsvåg som svept genom näringslivet har också påverkat många enskildas attityd inför den personliga situationen. Allt fler kan, och vill, ta konkret ansvar för den egna situationen med avseende på de behov som tidigare tillfredsställts åt dem av den offentliga sektorn.

Människor vill i allt högre utsträckning ordna t.ex. sin egen barnomsorg och ha mer inflytande över barnens skolgång. De eftersträvar mer personliga lösningar för t.ex. läkarvård och försäkringsskydd. Den offentliga sektorns organisation och regelverk är här i otakt med utvecklingen. Det ligger en stor utmaning i att ta vara på, och utnyttja, de enskilda människornas egna önskningar, kreativitet och initiativkraft i förändringen av den offentliga sektorn.

Mot. 1989/90
K504

Centern har varit aktiv i utvecklingen av välfärdspolitiken och den vill vi slå vakt om. Förnyelsen av den offentliga sektorn syftar inte till att urholka en rättvis fördelning av välfärden, utan tvärtom att stärka den.

Centerns syn på den offentliga sektorns mål och syfte har sin utgångspunkt i tanken om alla människors lika rätt och värde. Alla människor skall, enligt vår uppfattning, tillförsäkras en grundläggande social och ekonomisk trygghet. För att åstadkomma det jämlika samhälle centern eftersträvar, måste alla människor ges likvärdiga möjligheter att utvecklas som individer. Samhället som helhet har ansvaret för att denna grundtrygghet och likvärdighet tillgodoses. Detta innebär bl. a. att alla ges rätt till en likvärdig skola och vård av hög kvalitet.

Den offentliga sektorn skall verka utjämnande. Den offentliga sektorns tjänster och transfereringar måste fördelas jämlikt, såväl geografiskt som mellan individer och befolkningsgrupper. En sådan rättvis fördelning inom den offentliga sektorn är en förutsättning för ett jämlikt samhälle.

Centern vill att den offentliga sektorn skall vara decentraliserad. Medborgarnas inflytande över den offentliga sektorn skall vara starkt och insynen i verksamheten stor. Det skall finnas goda möjligheter för var och en att på likvärdiga villkor och i samverkan med andra ta initiativ och sköta gemensamma angelägenheter.

Centern eftersträvar mångfald och valfrihet. Detta är naturligt eftersom önskemål och behov skiftar mellan individerna. Det måste dock vara en mångfald för de många människorna. Alla skall kunna välja, oavsett skiftande ekonomiska eller andra förutsättningar.

Den offentliga sektorn skall rikta sina ansträngningar mot det som kräver samhällets insatser i syfte att nå målen. Politiker skall inte fatta beslut om sådant som människorna sköter bättre själva.

För att människorna skall hysa tilltro till välfärdspolitiken måste den offentliga sektorns effektivitet och produktivitet vara tillfredsställande. Vi måste också här hushålla med resurserna. Människorna måste kunna känna sig säkra på att deras skattepengar används effektivt och till produktiva insatser.

För att nå dessa mål måste den offentliga sektorn förändras och förnyas. Huvuddragen i detta förändrings- och förnyelsearbete kan sammanfattas och beskrivas i punkter enligt följande:

- Decentralisera! Medborgarnas delaktighet och insyn måste öka. Organisationen måste brytas ner från central till regional och därefter på lokal nivå. Detta leder till mindre och mer självstyrande enheter. Antalet lagar och förordningar måste minska. De anställda måste ges ökat ansvar. Centralt fastlagda regler måste minska, till förmån för anpassning på lokal nivå. Ledningen av verksamheten skall mer ske med hjälp av målstyrning än av regelstyrning.
- Ge valfrihet! Människorna måste ges valfrihet. Mångfald måste eftersträvas. Alla skall ha lika möjligheter att välja. Konkurrens och alternativ till offentlig produktion skall uppmuntras. Människors vilja till initiativ, samverkan och solidaritet skall främjas och stöttas. Kombinationslös-

ningar och samarbete mellan det offentliga och andra huvudmän skall öka. Marknadens förmåga skall användas i välfärdens tjänst. Samhället har dock alltid huvudansvaret för att behoven tillgodoses.

- Uppvärdera de anställda! De offentliganställda måste ges bättre anställningsvillkor. Goda insatser måste premieras bättre. Personalens möjligheter att påverka verksamheter måste öka. Mål och ansvar måste göras tydliga.
- Satsa på grundtrygghet! Grundtryggheten måste öka bl.a. i socialförsäkringarna. Maximibeloppen hålls tillbaka. Utöver grundtrygghetsnivån ges goda möjligheter till individuella lösningar.

Våra förslag

Vi vill under denna rubrik ge en provkarta på centerns förslag beträffande möjliga vägar för att öka effektivitet och måluppfyllelse i den offentliga sektorn. För mera fullständiga och detaljerade förslag hänvisar vi till en rad parti- och kommittémotioner som centern lägger till riksdagen under allmänna motionstiden 1990 i olika ämnen och som berör den offentliga sektorn.

Decentralisera

1. Ökat självstyre och mindre enheter. Mindre resultatenheter med eget budgetansvar är viktigt, särskilt inom större myndigheter, kommuner och landsting.

2. De offentliga budgetarna måste reformeras. Möjligheten skall finnas att flytta anslag mellan olika år. Rullande verksamhetsplanering bör införas. En fördjupad genomgång av verksamheten samt en utvärdering av hur man skött denna bör genomföras vart tredje år. Myndigheterna bör få större frihet att besluta hur tilldelade resurser skall användas. Statsbudgeten har reformerats med denna inriktning. Detta arbete bör gå vidare och spridas också till andra delar av den offentliga verksamheten.

3. Öka den kommunala självstyrelsen. Åstadkom bättre effektivitet genom lokalt förankrade och anpassade beslut. Detta ger bättre service till lägre kostnad. En generell reform bör genomföras där alla kommuner blir "frikommuner".

För att ge likvärdiga levnadsvillkor i hela landet krävs att den kommunala skatteutjämningen förbättras. Samtliga kommuner bör ingå i och omfattas av den kommunala skatteutjämningen. Merparten av de specialdestinerade bidragen bör överföras till skatteutjämningssystemet. Systemet skall enbart bygga på faktorer som kommunerna inte kan påverka – såsom skattekraft, åldersstruktur och geografiska förhållanden.

4. Minska antalet lagar, förordningar och myndighetsregler. Detta gäller såväl riktat till medborgarna som till kommun och landsting. Förenkla och minska antalet statliga regler som riktar sig till kommuner och landsting. Förenkla kommuners och landstings egna regler. Minska administrationen i såväl stat som kommun.

5. Decentralisera den högre utbildningen. Det bör finnas minst en högskola i varje län. Alla högskolor bör ges fasta forskningsresurser. Detta behandlas ytterligare i centerns partimotion om högskolan.

6. Engagera medborgarna. Ge konsumenterna av det offentliga tjänster större möjligheter att påverka verksamheten. Ökat brukarinflytande i den kommunala verksamheten.

Mot. 1989/90
K504

7. Informera medborgarna bättre. Allmänhetens förtroende för den offentliga sektorn kan öka om attityden blir öppnare. Mer utåtriktad information om den offentliga verksamheten bör tillhandahållas. Problem och brister skall inte gömmas undan, utan tvärtom redovisas så att förändringar kan komma till stånd.

8. Förändra språket. Storskaligheten har medfört att det offentliga språket fått en närmast industriell prägel. Ett exempel kan vara ordet "Kvarliggande klinikfärdig patient". Varje myndighet och samhällsorgan måste åläggas att formulera sig på ett lättförståeligt sätt vid all kontakt med medborgarna. Detta gäller inte minst vid utformningen av myndigheternas blanketter.

Renodla

9. Renodla det interna myndighetsansvaret. Ansvarsförhållandena mellan olika myndigheter måste vara klara och entydiga. Arbetet på att åstadkomma detta måste intensifieras.

10. Renodla myndighet och affärsverksamhet. Myndigheterna skall normalt inte bedriva affärsverksamhet i bolag. Misstankar kan då uppstå om att myndigheten favoriserar den egna verksamheten.

11. Renodla politikerrollen. Politikerna sitter i dag ofta på flera stolar inom den offentliga sektorn. De skall både vara arbetsgivare, företräda de anställda och företräda allmänheten på en gång. Den politiska rollen skall vara att som allmänhetens företrädare precisera riktlinjer, svara för budgetarbete, prioriteringar och uppföljning samt därmed granska att grundläggande rättvisekrav och kvalitetskrav tillgodoses.

12. Mät mera och bättre. Samma resursinsats kan ge olika resultat. Olika resursinsatser kan ge samma resultat. Effektiviteten kan öka genom att fokusera på resultatet. Mer uppföljning och utvärdering av uppnådda resultat bör genomföras. Kvantitet är lättare att mäta än kvalitet.

13. Avgränsa det offentliga ansvaret. Det offentliga ansvaret bör på ett entydigt sätt avgränsas. Till det offentliga ansvaret bör räknas – polis, försvar m.m. Därutöver bör de tjänster som är grundläggande för människors trygghet och likvärdiga livschanser räknas till det offentliga ansvaret. Till dessa bör räknas vård och omsorg samt utbildning.

14. Resurserna bör i första hand satsas på det som tillhör det offentliga ansvaret. Verksamheter som inte tillhör detta, såsom allmän service eller varuproduktion bör i stor utsträckning kunna avskiljas från den offentliga sektorn.

15. Sälj statliga företag. Det offentliga ansvaret kan avgränsas om ett stort antal statliga företag säljs ut på den öppna marknaden. Detta förslag behandlas ytterligare i en partimotion tillsammans med folkpartiet och moderata samlingspartiet.

16. Omfördela och omprioritera. Delar av den offentliga sektorn behöver förstärkta resurser. Detta gäller i första hand vården och skolan men kan

inte lösas ständigt genom en vidgad totalram. Istället bör resurser tillskapas genom om fördelning inom den befintliga ramen för offentlig sektor samt genom ett målmedvetet effektivitets- och produktivitetshöjande arbete.

Mot. 1989/90
K504

17. Utred länsparlament. Centern kräver att en utredning tillsätts om den regionala statliga förvaltningen och landstingens roll. Syftet skall vara att undersöka förutsättningarna för att avskaffa länsstyrelserna och istället omvandla landstingen till länsparlament med ansvar bl.a. för länsstyrelsernas tidigare uppgifter. Detta skulle skapa en bättre länsdemokrati, ökad decentralisering och ökad renodling av uppgifter. Utredningen skulle även se över vilka uppgifter som lämpar sig att föra över från statlig till regional eller kommunal nivå. En utgångspunkt därvidlag för centern är att den nivå eller myndighet som ges ansvaret också måste tillförsäkras ekonomiska resurser att klara målen för verksamheten. Centern utvecklar detta resonemang ytterligare i en särskild partimotion om länsdemokrati.

18. Stärk rättssäkerheten. Arbetet med att öka rättssäkerheten måste intensifieras. Centern har lagt en rad förslag såväl beträffande civilrättsliga som förvaltningsmål. Vi kräver ökad rättshjälp, ökad möjlighet att utfå skadestånd, höjda skadeståndsbelopp, större möjlighet att överklaga i förvaltningsmål etc. Till rättssäkerheten hör också en effektiv myndighetsutövning. De långa handläggningstiderna är ett hinder för detta. Centern föreslår ett ökat användande av den s.k. förrättningsformen – ett medlingsförfarande som ofta används inom fastighetsområdet.

19. Prissätt mera. Köer och långa väntetider inom offentlig sektor uppkommer till en del av otillräcklig avgiftsfinansiering. Detta leder till kraftigt stigande offentliga kostnader, bl.a. inom vården. För att komma tillrätta med detta bör man se över om en ökad avgiftsfinansiering, i kombination med ett bättre högkostnadsskydd, kan frigöra resurser för de verkligt angelägna behoven och tjänsterna. Målet om en likvärdig vård oavsett vårdtagarens ekonomiska förutsättningar får dock inte åsidosättas.

20. Visa kostnaderna. För att öka kunskap om och förståelse för den offentliga sektorns kostnadsbild bland allmänheten bör man i större utsträckning prismärka de offentliga tjänsterna. Det kan göras genom att på t.ex. sjukvårdskvittot ange totalkostnad för den specifika vårdtjänst man fått del av.

21. Renodla monopolens roll. Det är tveksamt om de statliga verken och bolagen som har en monopolställning bör kunna bedriva affärsverksamhet vid sidan av. Vinster skapade till följd av monopolställningen kan i sådana fall subventionera den konkurrensutsatta verksamheten.

22. Håll ihop ansvar och befogenheter. Chefsrollen inom den offentliga sektorn måste utvecklas. Det innebär inte minst att kopplingen mellan ansvar och befogenhet måste vara tydlig. Detta är viktigt för att åstadkomma effektivitet och ökad kundanpassning. Resonemanget gäller också de förtroendevaldas roll.

Ge valfrihet

23. Använd i ökad omfattning anbudsförfarandet. Det offentliga bör i ökad utsträckning kunna lägga ut verksamhet på entreprenad istället för att pro-

ducera i egen regi. Det gäller i synnerhet de tjänster som ligger vid sidan av kärnan i det offentliga ansvaret. Exempel på detta är städning, tvätt, sophämtning m.m.

24. Stöd alternativen. Människors egna initiativ bör stödjas, stimuleras och kanaliseras istället för att tillämpa ett "serveringstänkande". Samhället bör uppmuntra mångfald i fråga om välfärdens producenter. Kooperativ, folkrörelser och ideella föreningar, kyrkan och de enskilda alternativen måste så långt som möjligt ges samma villkor som den kommunala verksamheten. Det gäller inte minst inom barnomsorgen. På det här sättet kan de enskildas skiftande behov bättre tillgodoses. Detta gäller inte minst olika samhällsminoriteter. Mer forskning behövs kring alternativen.

25. Offentlig reglering och finansiering. Valfrihet med bibehållen rättvis fördelning bör kunna åstadkommas genom ett system där de grundläggande välfärdstjänsterna tryggas genom offentlig finansiering och reglering, men där välfärdens produktion tillhandahålls från många olika tjänsteutövare, såväl offentliga som privata eller kooperativa.

26. Valfrihet i barnomsorgen. Centern anser att ett beskattat vårdnadsbidrag på 15 000 kronor per barn och år bör införas för alla barn mellan 1 och 7 år. Avdragsrätt införs för styrkta barnomsorgskostnader upp till bidragsnivån. Centern behandlar detta ytterligare i en trepartimotion tillsammans med folkpartiet och moderata samlingspartiet.

27. Ökad samordning och samverkan. Samordning och samverkan mellan statliga myndigheter bör öka. Effektiviteten kan öka genom sambruk av resurser inom den offentliga sektorn. Överföring av finansiella resurser mellan olika delar av den offentliga sektorn bör få förekomma när det ligger i linje med de uppsatta målen.

28. Valfrihet i vården. Inslagen av konkurrens och flexibilitet inom och mellan olika delar av vården bör öka. Mer marknadsanpassade spelregler bör införas. En lösning med offentlig reglering och finansiering i kombination med blandad produktion bör utredas även här.

29. Valfrihet för människor med handikapp. De ekonomiska resurserna knyts mer till individen enligt ett behovsanpassat ersättningssystem. Den handikappade får själv välja omsorg och anställa egen vårdare.

30. Valfrihet i äldreomsorgen. Möjligheterna att välja olika boendeformer måste förbättras. Byggandet av gruppboendestäder måste öka.

31. Kommunerna skall ha till uppgift att informera om alternativ och ge råd t.ex. till dem som vill starta kooperativ barnomsorg.

32. Tillåt bildande av bostadsrätter i allmännyttan.

Uppvärdera de offentliganställda

33. Bra personalpolitik, möjlighet till fortbildning och större flexibilitet i lönesättningen. Förbättra den regionala balansen. Läkare som etablerar sig i glesbygd bör t.ex. få särskilda ekonomiska fördelar.

34. Stimulera personlig utveckling. Inför interna beföringsgångar inom den offentliga sektorn. Uppvärdera duktiga specialister. Personliga kvalifikationer måste betyda mer än tjänsteår.

Satsa på grundtrygghet

Mot. 1989/90
K504

35. Ge heltäckande grundtrygghet i livets alla skiften. Grundtrygghetsnivåerna i socialförsäkringarna måste höjas. Maximibeloppen bör hållas tillbaka. Grundpension skall införas. Tanken om grundtrygghet är central i centrens syn på den offentliga sektorn. Det innebär att alla, utan behovsprövning, erbjuds en ekonomisk basnivå i de sociala trygghetssystemen. Ingen skall behöva "stå med mössan i hand" för att få del av samhällets sociala stöd. Behovet av administration och byråkrati blir mindre.

36. Trygghet utöver grundtryggheten skall kunna ordnas individuellt via avtal eller individuella försäkringar. Mer flexibla och individuella lösningar.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förnyelse av offentliga sektorn under punkterna 1–36.

Stockholm den 25 januari 1990

Gunnar Björk (c)

Görel Thurdin (c)

Rolf Kenneryd (c)

Gunilla André (c)

Larz Johansson (c)

Ivar Franzén (c)

Martin Olsson (c)

Håkan Hansson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

